
ISSN 2307-5740
DOI 10.31891/2307-5740

Науковий журнал

ВІСНИК

Хмельницького
національного
університету

Економічні науки

2023, № 5

Scientific journal
HERALD
of Khmelnytskyi National University

Economic sciences

2023, Issue 5

Хмельницький 2023

ВІСНИК

Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки
Затверджений як фахове видання (перереєстрація), група «Б»
Наказ МОН 28.12.2019 №1643

Засновано в липні 1997 р.

Виходить 6 разів на рік

Хмельницький, 2023, № 5 (322)

Засновник і видавець: Хмельницький національний університет
(до 2005 р. — Технологічний університет Поділля, м. Хмельницький)

Наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського http://nbuv.gov.ua/j-jit/Vchmu_ekon

Журнал включено до наукометричних баз:

Index Copernicus <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=7040>

Google Scholar <http://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=nDupiDAAAAAJ>

CrossRef <http://doi.org/10.31891/2307-5740>

Головний редактор	Григорук Павло Михайлович, д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі Хмельницького національного університету
Заступник головного редактора. Голова редакційної колегії серії «Економічні науки»	Нижник Віктор Михайлович, д. е. н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету
Відповідальний секретар	Кравчик Юрій Васильович, к. е. н., начальник відділу інтелектуальної власності та трансферу технологій Хмельницького національного університету

Члени редколегії серії «Економічні науки»

Альошін О. Б., д. е. н.; Білик В. В., д. е. н.; Васильківський Д. М., д. е. н.; Вівчар О. І., д. е. н.; Ведерников М. Д., д. е. н.; Вишківська Зоя, д. е. н. (Польща); Гавловська Н. І., д. е. н.; Гесць В. М., д. е. н.; Гончар О. І., д. е. н.; Григорук П. М., д. е. н.; Джалагонія Давід, проф. (Грузія); Дихаминджия Ірма, д. е. н. (Грузія); Диха М. В., д. е. н.; Єпіфанова І. Ю., д. е. н.; Івашків І. М., к. е. н.; Журба І. Є., д. е. н.; Завгородня Т. П., д. е. н.; Замазій О. В., д. е. н.; Євдокимов В. В., д. е. н.; Йохна М. А., д. е. н.; Король С. В., к. е. н.; Кравчик Ю. В., к. е. н.; Ковальчук С. В., д. е. н.; Кулинич Р. О., д. е. н.; Лук'янова В. В., д. е. н.; Ляшенко О. М., д. е. н.; Любохинець Л. С., д. е. н.; Матюх С. А., к. е. н.; Мікула Н. А., д. е. н.; Микитенко В. В., д. е. н.; Мороз О. В., д. е. н.; Несторенко Т. П., проф. (Польща); Нижник В. М., д. е. н.; Олуйко В. М., д. н. держ. упр.; Орлов О. О., д. е. н.; Поліщук І. І., д. е. н.; Прямухіна Н. В., д. е. н.; Рудиченко С. М., д. е. н.; Семикіна М. В., д. е. н.; Скоробогата Л. В., к. е. н.; Стадник В. В., д. е. н.; Тельнов А. С., д. е. н.; Ткаченко І. С., д. е. н.; Тропіковскі Тадеуш, к. е. н. (Польща); Тюріна Н. М., к. е. н.; Філіппова С. В., д. е. н.; Хрущ Н. А., д. е. н.; Церуйова Тетяна, д. е. н. (Словакія); Череп А. В., д. е. н.; Чорна Л. О., д. е. н.

Технічний редактор
Редактор-коректор

Кравчик Ю. В., к. е. н.
Броженко В. О.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 2 від 07.09.2023

Адреса редакції: Україна, 29016,
м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11,
Хмельницький національний університет
редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету"
☎ (0382) 67-51-08
e-mail: visnyk.khnu@khmnu.edu.ua
web: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik>

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-9>

УДК 336.771.22:339.17

Ангеліна ПЕТРАШЕВСЬКА
 Національний університет «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-6199-1499>
 e-mail: angelma@i.ua

Світлана КОЛОНТАЙ
 Одеський державний екологічний університет
<https://orcid.org/0000-0001-8699-7320>
 e-mail: skolontay@gmail.com

Валентина СОКОЛОВСЬКА
 Одеський державний екологічний університет
<https://orcid.org/0009-0005-0451-1601>
 e-mail: gloria85@ukr.net

Марія ПРОКОПОВА
 Національний університет «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0003-1589-2494>
 e-mail: maraprokova1976@gmail.com

МЕТОДИКО-ПРИКЛАДНІ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто актуальні питання важливості фінансового забезпечення бізнес-процесів підприємств всіх форм власності. Визначено шляхи реалізації фінансування підприємства та методи фінансового забезпечення його діяльності. Надано характеристику та детально розглянуто переваги і недоліки методу самофінансування; методу кредитування; методу страхування. Визначено поняття бізнес-процесів на підприємстві та доведено, що їх наявність є невід'ємною складовою для підприємств усіх галузей інфраструктури держави, які прагнуть досягнення ефективності своєї виробничої діяльності. Акцентовано, що важливою умовою досягнення успішності бізнес-процесів на підприємстві є їх фінансове забезпечення.

Ключові слова: фінансове забезпечення, методи, бізнес-процес, підприємство.

Angelina PETRASHEVSKA
 Odessa Polytechnic National University

Svitlana KOLONTAI, Valentyna SOKOLOVSKA
 Odessa State Environmental University

Mariia PROKOPOVA
 Odessa Polytechnic National University

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE FINANCIAL SECURITY OF BUSINESS PROCESSES AT THE ENTERPRISE

The article deals with topical issues of the importance of financial support for business processes of enterprises of all forms of ownership. Ways of financing the enterprise and methods of financial support of its activities are defined.

The characteristics are provided and the advantages and disadvantages of the self-financing method, which is implemented by means of the turnover of own financial resources in production, are provided, the advantage of which is the independence of the enterprise from any financial institutions, and the disadvantage is the lack of funds to cover the expenses of the enterprise; the crediting method, which involves receiving funds in debt for a certain set period with the subsequent payment of interest, which is set by the creditor, the main advantage of the method is the quick receipt of the required amount of funds and the possibility of gradual return of funds, the disadvantage is the payment of interest; insurance method, which involves the application of certain measures for the formation of insurance funds in the financial equivalent, the advantage of which is the prevention of large expenses in insurance cases.

The concept of business processes at the enterprise is defined and it is shown that their presence is an integral component for enterprises of all branches of the state's infrastructure, which strive to achieve the efficiency of their production activities. It is emphasized that an important condition for achieving the success of business processes at the enterprise is their financial support.

Keywords: financial support, methods, business process, enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Потреба фінансового забезпечення бізнес-процесів підприємств незалежно від їх форм власності породжена проблема обмеженості фінансових ресурсів. На сучасному етапі фінансово-господарської діяльності підприємств будь-якої організаційно-правової форми багато уваги потребує питання економічної ефективності бізнес-процесів, що втілюються на виробництві, які можуть реалізовуватися в умовах достатнього обсягу фінансування.

Ці питання зумовлюють необхідність розгляду методико-прикладних підходів щодо фінансового забезпечення бізнес-процесів на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі аспекти вирішення питань, пов'язаних з методикою фінансового забезпечення бізнес-процесів на підприємстві, досліджені у роботах вітчизняних фахівців, таких як Бланк І.О., Ситник Г.В., Андриєв В.С. [1], Коюда В.О., Пасько М.І. [2], Шепіленко В.Ю. [3], Пономаренко В.С., Мінухін С.В., Знахур С.В. [4], Бойчук Н.Я., Орел В.В. [5], Демиденко В.В. [6], Корзаченко О.В. [7], Міхєенко К.С. [8], Ершова О.О. [9], Морщенок Т.С. [10], Чернобай Л.Л., Дума О.І. [11], Александрова К. [12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість досліджень у цій області, поряд з цим, нагальним стає питання узагальнення і науково-практичного усвідомлення накопичених навичок вибору методико-прикладних підходів щодо фінансового забезпечення бізнес-процесів на підприємстві.

Формулювання цілей статті

Метою та завданням статті є узагальнення методико-прикладних підходів до фінансового забезпечення бізнес-процесів на підприємстві та визначення їх переваг та недоліків з урахуванням економічної теорії та світового досвіду.

Висладова основного матеріалу

Підприємство – це у певному сенсі живий організм, в якому є багато елементів, життєвий цикл, свої правила. Кожні дії та рішення взаємопов'язані між собою та взаємозалежні один від одного. В цьому організмі відбуваються багато внутрішніх та зовнішніх процесів. В перекладі на мову менеджменту це бізнес-процеси.

Тож розглянемо поняття бізнес-процесів на підприємстві.

Бізнес-процеси – це сукупність дій, алгоритмів, структура, які існують на підприємстві. Завдяки їм підприємство функціонує та реалізовує свою діяльність.

Бізнес-процеси мають свої встановлені задачі, мають мету, залежно від якої визначається вид протікання цих бізнес-процесів та параметри, за якими вони мають відбуватися на підприємстві.

Згідно живого організму, бізнес-процеси на підприємстві мають бути контрольованими. Так, вони можуть бути випущені на самостійне функціонування, але без підпильвання за виконанням цих процесів, підприємство може бути приреченим на занепад своєї діяльності, хаос у внутрішньому середовищі.

Бізнес-процеси повинні бути чітко контрольованими призначеними керівниками. Ці керівники повинні визначати направленість, встановлювати усі параметри бізнес-процесів. Також дуже важливо відслідковувати та аналізувати результати реалізації цих бізнес-процесів. Це допоможе зробити необхідні висновки для редагування та покращення бізнес-процесів з метою підвищення рівня ефективності та результативності функціонування підприємства.

Наявність бізнес-процесів є характерною рисою для підприємств будь-якого масштабу, будь-якої власності та організаційно-правової форми, як для маленьких, так і для великих. Також присутність бізнес-процесів не залежить від напрямку та сфери реалізації діяльності підприємства, вони будуть присутні у будь-якому середовищі, ефективність їх діяльності залежить від фінансового забезпечення.

Неможливо недооцінити значимість фінансового забезпечення для будь-якого підприємства. Фінанси – це важливий ресурс, який дозволяє керівникам та власникам підприємств покращувати свою продукцію чи послуги, створювати кращі умови для своїх працівників, поширювати свою популярність за допомогою реклами, завойовувати більші частки ринку та багато інших аспектів.

Фінансовий ресурс є надзвичайно важливим у наш час, саме тому йому приділяється велика увага у сфері менеджменту.

Але фінансування повинно бути правильним, тобто воно має бути розумно визначеним. Непродумане фінансове забезпечення справить негативний вплив на усі процеси на підприємстві та може призвести до банкрутства за закінчення його існування.

Фінансове забезпечення повинно мати мету, певні орієнтири, спираючись на які це фінансування буде реалізовуватися.

Зважене та ефективне фінансове забезпечення бізнес-процесів створить сприятливі умови для реалізації діяльності підприємства, відкриє багато можливостей та шляхів для його розвитку.

Фінансування підприємства може бути реалізованим різними шляхами, наприклад, власними фінансовими ресурсами або за допомогою підключення сторонніх джерел забезпечення.

Підприємство повинно аналізувати аспекти фінансового ресурсу, саме для цього керівництву необхідно розглядати різні методи фінансового забезпечення.

Основними методами фінансового забезпечення підприємства є такі три форми (рис. 1):

- самофінансування;
- кредитування;
- страхування.

Розглянемо їх більш детально, а також звернемо окрему увагу на їх переваги та недоліки. Першим методом фінансового забезпечення підприємства є самофінансування. Воно передбачає використання власних ресурсів з метою стимулювання та забезпечення реалізації, функціонування, життєдіяльності та розвитку даного підприємства.

Цей метод забезпечення є самим очевидним та основним для усіх підприємств будь-якого виду діяльності.

Рис. 1. Основні методи фінансового забезпечення підприємства

Тобто самофінансуванням називається виділення коштів підприємства на свою ж діяльність, покриття наявних витрат за допомогою власних грошових коштів.

Метод самофінансування реалізується за допомогою обороту власних фінансових ресурсів на виробництві. Самофінансування забезпечує підприємству незалежність від інших джерел фінансування, адже виступає цим джерелом для своєї фінансово-господарської діяльності.

Джерелами самофінансування може виступати як власний прибуток, тобто позитивні результати діяльності підприємства з фінансової точки зору, так і залучені кредити, які підприємство має змогу погасити за рахунок свого прибутку.

Під час самофінансування підприємство має визначити:

- яку кількість грошових коштів має у своєму розпорядженні та може застосувати для покриття своїх витрат та інвестування у власне виробництво; якими саме є джерела надходження цих ресурсів;
- чи є достатньою сума цих коштів для забезпечення виконання задач діяльності;
- яка сума частки грошових коштів має бути перерахована у власний бюджет, а яка кредиторам чи іншим установам;
- яким саме чином буде розподілятися наявний обсяг коштів для самофінансування та ще багато інших питань.

Головною метою методу самофінансування є отримання максимального ефекту від залучення власних коштів та їх використання. Результатом зваженого планомірного самофінансування є збільшення прибутку від діяльності підприємства.

До переваг методу фінансового забезпечення самофінансування відносяться самостійність, незалежність підприємства від будь-яких фінансових установ. Залучення власних коштів допомагає ретельніше корегувати обсяг витрат підприємства.

Недоліком методу самофінансування може стати нестача грошових коштів для покриття витрат підприємства, що, у випадку не звернення до фінансових установ за допомогою, призведе до унеможливлення продовження подальшої реалізації власної діяльності.

Метод кредитування передбачає отримання грошових коштів в борг на певний встановлений строк з подальшою сплатою відсотку, який встановлений кредитором.

Існує два варіанти кредитування: перший варіант – кредитування як розрахунок за обраний товар або послугу. Тобто отримання товару у кредит з подальшою виплатою коштів за цей товар. Та другий варіант – це пряма видача фінансових коштів у кредит.

Розглянемо переваги та недоліки методу кредитування.

Головною перевагою даного методу є швидке отримання необхідної суми коштів. У випадках, коли підприємству потрібно швидко вкласти гроші, щоб мати можливість продовжувати своє функціонування, кредитування, як метод фінансового забезпечення, може дуже стати у нагоді.

Також перевагою кредитування є можливість поступового повернення грошових коштів кредиторю. Отримання кредиту на довгий строк дає можливість підприємству реалізувати свою діяльність зараз та паралельно виплачувати свій кредит.

Перейдемо до недоліків. По-перше, майже у кожного кредиту, особливо у великих розмірах, є свій відсоток. Підприємство бере на себе відповідальність за обов'язкову сплату цього відсотку. До того ж, відсоток може щорічно зростати. Це буде суттєво збільшувати суму боргу та затягувати його виплату, або ж це буде обтяжувати діяльність підприємства.

По-друге, застосування такого методу фінансового забезпечення, як кредитування, вимагає дотримання строгої кредитної дисципліни. Тобто підприємству необхідно вчасно сплачувати свій борг у заздалегідь встановлені строки.

Кредитору неважливо, які фінансові проблеми або проблеми іншого характеру зараз переживає підприємство, кредит має бути виплачений у зазначені дати.

З другого пункту ми можемо перейти до третього, як до наслідку – підприємство, яке бере кредит, матиме у подальшій діяльності постійно враховувати та передбачати максимальне зниження рівня ризику можливості неповернення свого кредиту.

Останнім методом фінансового забезпечення є страхування. Цей метод передбачає застосування певних заходів щодо утворення страхових фондів у фінансовому еквіваленті.

Залежно від масштабів та умов, страхування може бути як з частковим, так і з повним відшкодуванням фінансових коштів.

Метою застосування методу забезпечення страхування є отримання допомоги у випадку непередбачуваних та страхових випадків (звісно за умов покриття страховою цих випадків).

Перевагою застосування такого методу фінансового забезпечення, як страхування є запобігання великим витратам у страхових випадках, які можуть трапитися на підприємстві. Ці відшкодування допоможуть підприємству швидше відновити свою діяльність та продовжити реалізацію власної продукції або послуг.

Такий метод фінансового забезпечення як страхування, на думку авторів, не має недоліків, адже страхування є незначною статтею фінансових витрат для підприємства у порівнянні з отриманою допомогою та ефективності цього методу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Вибір методів ефективного фінансового забезпечення бізнес-процесів підприємства є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності та стабільності його діяльності на ринку. Кожне підприємство має ретельно обирати власний найбільш підходящий метод фінансового забезпечення своєї діяльності.

З урахуванням специфічних переваг та недоліків, ці методи мають обиратися залежно від наявних вихідних даних, капіталу, положення на ринку, зовнішнього середовища підприємства тощо.

Подальше дослідження повинне бути спрямоване на удосконалення методичного забезпечення аналізу та ефективності фінансового забезпечення бізнес-процесів на підприємстві.

Література

1. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. *Управління фінансами підприємств* : підручник. 2-е вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
2. Коюда В. О., Пасько М.І. Бізнес-процеси сучасного промислового підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 302-311. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_1_45
3. Шепіленко В.Ю. Теоретичні основи організації бізнес-процесів промислового підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія «Економіка і менеджмент», випуск 1 (91), 2022. с. 39-46. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rozrobka-ta-vprovadzhennya-biznes-protsesiv-dlya-pidvischennya-yakosti-ta-bezpeki-produktsiyi-pidpriemstva>
4. Пономаренко В. С., Мінухін С. В., Знахур С. В. *Теорія та практика моделювання бізнес-процесів* : монографія. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 244 с.
5. Бойчук Н.Я., Орел В.В. Оптимізація управління бізнес-процесами на підприємствах України. *Збірник наукових праць Національного технічного університету України «КПІ»*. 2016. Випуск 17. С. 173-180.
6. Демиденко В.В. Управління бізнес-процесами як складова процесного підходу до управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4517>
7. Корзаченко О. В. Оптимізація бізнес-процесів українських підприємств: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2013. Вип. 3. С. 64-69.
8. Міхєєнко К. С. Управління бізнес-процесами підприємства на основі збалансованої системи показників. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 74-76.
9. Ершова О.О. Зарубіжний досвід ефективного управління бізнес-процесами підприємств. *Сучасні тенденції та проблеми управління*. Ізник КНУТД № 6(105). 2016. С. 66-79. URL: https://www.researchgate.net/publication/361722252_ZARUBIZNIJ_DOSVID_EFEKTIVNOGO_UPRAVLINNA_BIZNES-PROCESAMI_PIDPRIEMSTV
10. Морщенок Т. С. Теоретичні аспекти управління бізнес-процесами в контексті реалізації стратегії розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2014. № 11. С. 295-302.
11. Чернобай Л.І., Дума О.І. Бізнес-процеси підприємства: загальна характеристика та економічна суть. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2013. № 769. С. 125-131.

12. Александрова К. Удосконалення бізнес-процесів для підвищення якості та безпеки продукції підприємства. Бізнес інформ. 2018. № 6. С. 261–268.

References

1. Blank I.O., Shtnyk H.V., Andriets V.S. *Upravlinnia finansamy pidpriemstv* : pidruchnyk. 2-e vyd., pererobl. i dopovn. Kyiv : Kyiv. nats. tosh.-ekon. un-4, 2017. 792 s.
2. Koinda V. O., Pasko M.I. *Biznes-protsesy suchasnoho promysloвого pidpriemstva*. *Biznes Inform.* 2018. № 1. S. 302-311. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_1_45
3. Shepylenko V.Ia. *Teoretychni osnovy orhanizatsii biznes-protsesiv promysloвого pidpriemstva*. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahromnoho univertsytetu. Seriya «Ekonomika i menedzhments», vypusk 1 (91), 2022. s. 39-46.* URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rozrobka-ta-vprovadzhennya-biznes-protsesiv-dlya-pidvischennya-yakosti-ta-bezpeki-produktsiyi-pidpriemstva>
4. Ponomarenko V. S., Minukhin S. V., Znakur S. V. *Teoriia ta praktyka modeliuвання biznes-protsesiv* : monohrafiia. Kh. : Vyd. KhNEU, 2013. 244 s.
5. Boichak N.Ia., Orel V.V. *Optymizatsiia upravlinnia biznes-protsesamy na pidpriemstvakh Ukrainy*. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho tekhnichnoho univertsytetu Ukrainy «KPI»*. 2016. Vypusk 17. S. 173-180.
6. Demydenko V.V. *Upravlinnia biznes-protsesamy yak skladova protsesnoho pidkhodu do upravlinnia pidpriemstvom*. *Efektivna ekonomika*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.inyuka.com.ua/?op=1&p=4517>
7. Korzachenko O. V. *Optymizatsiia biznes-protsesiv ukrainskykh pidpriemstv: problemy ta perspektyvy*. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo univertsytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*. 2013. Vyp. 3. S. 64-69.
8. Mikheienko K. S. *Upravlinnia biznes-protsesamy pidpriemstva na osnovi zbalansovanoi systemy pokaznykiv*. *Innovatsiina ekonomika*. 2013. № 6. S. 74-76.
9. Yershova O.O. *Zarubizhnyi dosvid efektyvnoho upravlinnia biznes-protsesamy pidpriemstv*. *Suchasni tendentsii ta problemy upravlinnia*. *Isnyk KNUUD № 6(105)*. 2016. S. 66-79. URL: https://www.researchgate.net/publication/361722252_ZARUBIZHNYI_DOSVID_EFEKTYVNOGO_UPRAVLINNA_BIZNES-PROCESAMI_PIDPRIEMSTV
10. Morshchenok T. S. *Teoretychni aspekty upravlinnia biznes-protsesamy v konteksti realizatsii stratehii rozvytku pidpriemstva*. *Biznes Inform.* 2014. № 11. S. 295-302.
11. Chornobai L.I., Duma O.I. *Biznes-protsesy pidpriemstva: zahalna kharakterystyka ta ekonomichna sut.* *Visnyk Natsionalnoho univertsytetu «Lvivska politekhnika». Menedzhment ta pidpriemystvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*. 2013. № 769. S. 125-131.
12. Александрова К. Удосконалення бізнес-процесів для підвищення якості та безпеки продукції підприємства. *Бізнес інформ*. 2018. № 6. С. 261–268.